

KIRJALLINEN KYSYMYS 743/2014 vp

Nettiäänestyksen käyttöönoton selvittäminen

Eduskunnan puhemiehelle

Oikeusministeriö asetti marraskuussa 2013 nettiäänestystä valmistelevan työryhmän. Ryhmän toimikausi päättyy vuoden 2015 alussa. Työryhmän tarkoituksena oli, että perinteisten äänestystapojen rinnalle kehitetään sähköiseen asiointiin perustuva äänestystapa, nettiäänestys, ja siten edistetään perustuslaissa turvattujen vaali- ja osallistumisoikeuksien käyttämistä. Nettiäänestämisen on erityisesti nähty parantavan vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia äänestää itsenäisesti ja lisäävän ulkosuomalaisten ja muiden ulkomailla oleskelevien äänioikeutettujen mahdollisuuksia käyttää äänioikeutta vaaleissa ja kansanäänestyksissä. Pitkällä tähtäimellä nettiäänestyksen laajamittainen käyttö vähentäisi vaalien viranomaistyötä, ja sitä kautta voitaisiin saavuttaa säästöjä vaalien kustannuksissa.

Ensimmäisenä tavoitteena oli ottaa nettiäänestys käyttöön neuvonantajien kunnallisissa kansanäänestyksissä. Työryhmä kuuli useita eri alan asiantuntijoita ja jätti väliraporttinsa kesäkuussa. Työryhmä teki väliraportissaan laajan kansainvälisen vertailun, jonka johtopäätöksenä todettiin, että nettiäänestys on maailman mittakaa-

vassa vielä harvinaisuus ja sen nopea yleistymisen ei vaikuta todennäköiseltä. Viro on tällä hetkellä ainoa maa maailmassa, jossa nettiäänestys on laajamittaisesti käytössä.

Työryhmä päätyi johtopäätöksissään myös Suomen osalta siihen, että yksikään markkinoilla oleva järjestelmä ei sellaisenaan sovellu käytettäväksi Suomen vaaleissa tai neuvonantajien kunnallisissa kansanäänestyksissä. Nettiäänestyksen käyttöönotto edellyttäisi työryhmän mukaan monien teknisten ja toiminnallisten yksityiskohtien selvittämistä ja ratkaisemista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus tulee jatkossa edistämään nettiäänestyksen käyttöönottoa ja löytyykö toimivan järjestelmän kehittämiseen tulevaisuudessa rahaa, sekä

milloin hallitus uskoo Suomessa voitavan ottaa käyttöön perinteisten äänestystapojen rinnalle myös nettiäänestys?

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 2014

Anne Louhelainen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Anne Louhelaisen /ps näin kuuluvan
kirjallisen kysymyksen KK 743/2014 vp:

*Miten hallitus tulee jatkossa edistä-
mään nettiäänestyksen käyttöönottoa ja
löytyykö toimivan järjestelmän kehittä-
miseen tulevaisuudessa rahaa, sekä*

*milloin hallitus uskoo Suomessa voita-
van ottaa käyttöön perinteisten äänes-
tystapojen rinnalle myös nettiäänestys?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa kolmessa kokei-
lukunnassa äänestäjä sai valita perinteisen lip-
puaanestyksen ja äänestyspaikoilla tapahtuneen
sähköisen äänestämisen välillä. Sähköisen äänes-
tyksen kokeilussa ilmeni kuitenkin puutteita ja
virheitä ja valitusten johdosta korkein hallinto-
oikeus määräsi kunnallisvaalit uusittavaksi
asianomaisissa kunnissa. Kokeilun jälkeen pää-
ministeri Matti Vanhasen 2. hallitus päätti, että
äänestyspaikalla tapahtuvan sähköisen äänestyk-
sen kehittämistä ei jatketa, vaan pitäydytään tois-
taiseksi nykyisessä vaalijärjestelmässä. Samalla
kuitenkin seurataan sähköisen äänestyksen kan-
sainvälistä kehitystä.

Nettiäänestys ei ole yleisesti käytössä muiden
maiden vaaleissa. Viron vaaleissa nettiäänestys
on ollut yksi äänestysvaihtoehto vuoden 2005
kunnallisvaaleista alkaen. Kokemukset Virossa
ovat olleet myönteisiä ja vuoden 2014 Euroopan
parlamentin vaaleissa jo 31,3 % äänestäneistä ää-
nesti netissä.

Muiden Pohjoismaiden osalta voidaan todeta,
että Ruotsissa parlamentaarinen vaalijärjestel-
mää arvioinut komitea ehdotti huhtikuussa 2013
toimikunnan asettamista selvittämään sähköisen
äänestämisen edellytyksiä, jotta internetäänes-
tystä voitaisiin kokeilla vuoden 2018 vaaleissa.
Toimikuntaa ei ole toistaiseksi asetettu. Norjassa
nettiäänestystä kokeiltiin pienimuotoisesti vuo-
den 2011 paikallisvaaleissa ja laajemmin vuoden
2013 parlamenttivaaleissa. Kesäkuussa 2014 ko-
keilujen jatkamisesta päätettiin luopua, koska
nettiäänestyksellä ei ole Norjassa laajaa poliittis-
ta kannatusta. Tanskassa hallitus ehdotti tammi-
kuussa 2013 äänestyspaikalla tapahtuvan sähköi-
sen äänestyksen käyttöönottoa, mutta lakiehd-
tusta ei hyväksytty.

Oikeusministeriön asettama nettiäänestystyö-
ryhmä jatkaa työtään asettamispäätöksen mukai-
sesti 30.1.2015 saakka. Työryhmän väliraportin
perusteella hallinnon ja aluekehityksen ministe-
rityöryhmä linjasi kesäkuussa 2014 ensivaihees-
sa tavoitteeksi kehittää osana oikeusministeriön
demokratiaverkkopalveluja neuvoa-antaviin
kunnallisiin kansanäänestyksiin nettiäänestysjär-
jestelmä, joka olisi kuntien käytössä ilman kor-
vausta. Kunnallisissa kansanäänestyksissä on
matalampi kynnys nettiäänestyksen käyttöö-
notolle kuin yleisissä vaaleissa, koska kansanää-
nestykset ovat neuvoa-antavia ja niissä on jo laa-
jasti käytössä kirjeäänestys.

Nettiäänestystyöryhmä valmistelee edellä
mainitun kunnallisia kansanäänestyksiä koske-
van kehittämishankkeen käynnistämistä ja arvioi
järjestelmän toteuttamiskustannuksia. Työryh-
mä myös selvittää yhteistyömahdollisuuksia naa-
purivaltioiden kanssa.

Kansanäänestyksissä käytettävän äänestysjär-
jestelmän kehittämishanke voidaan käynnistää

vasta ensi vuonna. Nettiäänestyksen mahdollisesta käyttöönottamisesta yleisissä vaaleissa on tarkoituksenmukaista päättää erikseen kunnallisissa kansanäänestyksissä saatavien kokemusten perusteella. Koska nettiäänestysjärjestelmän kehittämiselle on varattava riittävä aika ja koke-

muksia järjestelmän käytöstä on saatava useammista kansanäänestyksistä tai muista pienimuotoisimmista vaaleista, nettiäänestyksen käyttöönottamisesta yleisissä vaaleissa voidaan päättää vasta joidenkin vuosien kuluttua.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2014

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 743/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Anne Louhelainen /saf:

Hur ska regeringen i fortsättningen främja ibruktagandet av internetröstning och kommer det att i framtiden finnas pengar för utvecklingen av ett fungerande system och

när tror regeringen att Finland kan ta i bruk internetröstning som ett alternativ vid sidan om traditionella röstningsätt?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Vid kommunalvalet 2008 fick väljarna i tre kommuner rösta antingen på traditionellt sätt med röstsedel eller elektroniskt i vallokalen. I den elektroniska röstningen förekom dock brister och fel och med anledning av de besvär som anfördes i ärendet bestämde högsta förvaltningsdomstolen att kommunalvalet måste tas om i kommunerna i fråga. Efter försöket beslöt statsminister Matti Vanhanens andra regering att utvecklandet av den elektroniska röstningen på röstningsställena inte fortsätts, utan tills vidare tillämpas det nuvarande valsystemet. Samtidigt ska dock den internationella utvecklingen av elektronisk röstning följas.

Internetröstning har inte i större utsträckning tagits i bruk vid val i andra länder. I Estland har väljarna haft möjlighet till internetröstning sedan kommunalvalet 2005. Estlands erfarenheter har varit positiva och vid Europaparlamentsvalet

2014 röstade till och med 31,3 % av väljarna via Internet.

I fråga om andra nordiska länder kan det nämnas att en parlamentarisk kommitté som såg över det svenska valsystemet föreslog i april 2013 att det tillsätts en utredning med inriktningen att ett försök med e-röstning ska genomföras vid valen 2018. Utredningen har tills vidare inte tillsatts. Norge har genomfört ett småskaligt försök med internetröstning vid lokalvalet 2011 och ett mera omfattande försök vid parlamentsvalet 2013. I juni 2014 beslöts att försöket inte fortsätts eftersom internetröstning inte har brett politiskt stöd i Norge. I Danmark föreslog regeringen i januari 2013 att det tas i bruk ett system med elektronisk röstning på röstningsställena, men lagförslaget förkastades.

Arbetsgruppen för internetröstning fortsätter sitt arbete i enlighet med justitieministeriets tillsättningsbeslut fram till den 30 januari 2015. På basis av arbetsgruppens mellanrapport beslöt ministerarbetsgruppen för förvaltning och regional utveckling i juni 2014 att målet i första hand är att det i anslutning till justitieministeriets elektroniska demokratitjänster utvecklas ett internetröstningssystem för rådgivande kommunala folkomröstningar som kommunerna kan använda utan ersättning. Tröskeln för att införa internetröstning är lägre vid kommunala folkomröstningar än vid allmänna val, eftersom folkomröstningar till sin natur är rådgivande och dessutom används brevröstning redan nu i stor utsträckning vid dem.

Arbetsgruppen för internetröstning bereder inledandet av det ovan nämnda utvecklingsprojektet för kommunala folkomröstningar och bedömer kostnaderna för att genomföra systemet. Ar-

betsgruppen ska också utreda möjligheterna att samarbeta med grannländerna.

Projektet för utveckling av ett röstningssystem för folkomröstningar kan inledas först nästa år. Det är ändamålsenligt att beslutet om det eventuella ibruktagandet av internetröstning vid allmänna val fattas separat och på basis av erfarenheterna från de kommunala folkomröstning-

arna. Eftersom utvecklingen av ett internetröstningssystem kräver tillräckligt med tid och att praktiska erfarenheter av systemet måste fås från flera folkomröstningar eller andra mindre omfattande val, kan ett beslut om ibruktagande av internetröstning vid allmänna val fattas först efter ett antal år.

Helsingfors den 17 oktober 2014

Justitieminister Anna-Maja Henriksson